

PRVNÍ POMOC 11. 08. 2016

Otrava léky

malátnost, útlum, ospalost poruchy řeči zúžené zornice povrchní dýchání, pomalý dech poruchy vědomí, až bezvědomí zástava dechu a krevního...

Otrava léky patří k poměrně častým druhům intoxikace u nás. K otravě léky může dojít jak úmyslně, tak po náhodném požití. Velice nebezpečná je kombinace léků s alkoholem, která může způsobit závažné až smrtelné účinky. Proto není od věci znát první pomoc při otravě léky.

V souvislosti s otravou léky je důležitá prevence - respektive způsob, jak v domácnosti léky uchováváme. Všechna léčiva by měla být v originálních krabičkách a **uschována mimo dosah dětí a seniorů**. Udává se, že **80%** otrav nastane v domácím prostředí. U dětí patří **otrava léky** na první místo v porovnání s jinými druhy otravy.

Z dosahu dětí je nutné dát všechny léky, nezapomínejte na antikoncepci, kterou mívají maminky běžně v kabelkách a peněženkách! Léky, které již nechcete užívat, **nevyhazujte do odpadkového koše**, neboť tak se stávají snadno dětem dostupné!

Otrava léky může být způsobena všemi léky! Je omyl se domnívat, že **volně prodejné léky** jsou méně nebezpečné. Nejčastěji dochází k předávkování **léky proti bolesti a horečce** (s obsahem paracetamolu nebo salicylátů), léky na spaní (hypnotika), léky na uklidnění (antidepresiva) a neuroleptiky. V tomto článku se podíváme na příznaky otravy právě těmito léky a na první pomoc při otravě.

Otrava léky - hypnotika a antidepresiva - příznaky:

- malátnost, útlum, ospalost
- poruchy řeči
- zúžené zornice
- povrchní dýchání, pomalý dech
- poruchy vědomí, až bezvědomí
- zástava dechu a krevního oběhu

Příznaky otravy léky se budou lišit dle druhu požití látky. Při předávkování povzbuzujícími látkami může být postižený také vzrušený, podrážděný, může se u něj projevit třes nebo může mít halucinace.

První pomoc - otrava léky:

- Neprodleně **vyvolejte zvracení!** (podáním solného roztoku a mechanickým podrážděním kořene jazyku)
- Vhodné je podání 10 až 15 tablet aktivního (černého) uhlí rozdrceného ve vodě
- Uložte postiženého do **stabilizované polohy**, nejlépe na bok
- Volejte ZZS na tel. 155 nebo tel. 112 nebo postiženého dopravte do nemocnice
- Nejlepší první pomocí je **výplach žaludku** (zvracení a výplach žaludku je nutné provést co nejdříve, léky se vstřebávají do krve rychle a s každou další hodinou navíc tato pomoc ztrácí na významu!)
- Do příjezdu ZZS se snažte zjistit, co a jaké množství postižený požil, případně zajistěte obaly od léků
- Postiženého **nepouštějte z dohledu** a pravidelně kontrolujte jeho vitální funkce (dýchání, vědomí, krevní oběh)
- Dohlížejte na to, aby se postižený nezadusil zvratkou
- S postiženým hovořte a kontrolujte, zda je při vědomí
- V případě zástavy dechu **okamžitě zahajte resuscitaci**, tzn. umělé dýchání a nepřímou masáž srdce!

Poznámka: Nedoporučuje se vyvolávat zvracení v případě, kdy si nejsme zcela jisti, že jde o otravu léky!

První pomoc - otrava léky u dětí:

- u dětí mladších 6 měsíců **nevyvolávejte zvracení**, nemají ještě vyvinuté reflexní zvracení
- dětem do 12 let nepodávejte k vyvolání zvracení ani solný roztok!
- větší děti si přehněte přes koleno (hlava níže, než trup) a podrážděte prstem kořen jazyka v krku dítěte
- dětem dejte **aktivní (černé) uhlí**, a to asi 3 až 10 tablet rozpuštěných ve vodě
- přivolejte nebo vyhledejte lékařskou pomoc

Pokud dítě vezete k lékaři, dejte pozor, aby se cestou nezadusilo zvratkou. Klasická pozice v autosedačce je v tomto případě naprosto nevhodná! Doporučuje se dítě položit **břichem přes kolena** dospělého s hlavou otočeno na bok.

Požítí antikoncepčních tablet dětmi je velmi časté, ale není tolik nebezpečné. Pokud dítě spolkne pár tabletek, většinou dojde jen k zažívacím obtížím. Podáme 3 až 5 tablet aktivního uhlí a poradíme se s lékařem ohledně dalšího postupu. Pokud dítě snědlo celé balení, bude nutný včasný **výplach**

žaludku v nemocnici.

Otrava léky - paracetamol

Paracetamol patří k běžně používaným analgetikům. V lékárnice doma jej má snad každý. Nesmíme ale zapomínat na to, že i volně prodejné léky mohou být při nadužívání toxické a **mohou způsobit i otravu končící smrtí**. Smrtelná dávka paracetamolu se uvádí jako vyšší než 140mg/kg hmotnosti člověka. Konkrétně je to např. požití 15 - 20 tablet Paralenu 500 dospělou osobou.

Otrava paracetamolem může být způsobena požitím více druhů léků, v nichž je tato účinná látka obsažena. Mnoho volně prodejných **léků proti bolesti** obsahuje paracetamol (např. Ibuprofen, Paralen, Panadol, Coldrex aj.) Vždy se proto podívejte na složení léků. Léky nikdy neužívejte bezmyšlenkovitě a udržujte přehled o spolykaném množství.

Otrava paracetamolem je poměrně nebezpečná, protože **často není včas rozpoznána**. Proč tomu tak je? Otrava paracetamolem se dá totiž rozdělit do několik specifických fází. **Bezprostřední fáze otravy** se projevuje nevolností, zvracením, nechutenstvím, zvýšeným pocením, malátností, ospalostí či apatií.

Druhá fáze je zrádná v tom, že **příznaky otravy ustupují** a postižený se cítí lépe. Za 2 až 3 dny po první fázi otravy se zdravotní stav postiženého opět zhoršuje - objevuje se **třetí fáze**. Znovu se může objevit zvracení a další příznaky otravy typické pro první fázi, přidat se může bolest v podbřišku.

Čtvrtá fáze nastává za **4 až 5 dní po předávkování paracetamolem**. Začíná docházet k selhání ledvin a jater, nastupuje metabolická acidóza, která se projevuje hyperventilací (zrychleným povrchním dýcháním), objevuje se změna srdečního rytmu, zmatenost, bolesti hlavy, třes, halucinace, zčervenání pokožky, mdloby, bolest na hrudi, svalové křeče, žízeň, nevolnost, zvracení průjem atd. Tento stav může skončit až stavem **bezvědomí** a následnou **smrtí** v případě, že nedojde k léčbě.

První pomoc - otrava léky - paracetamol:

- věnujte pozornost již první fázi! Pokud víte, že jste pozřeli větší dávky léků obsahujících paracetamol a je vám nevolno, **jděte k lékaři ihned!**
- vhodné je vyvolat co nejdříve zvracení (nejlépe požitím solného roztoku a podráždění kořene jazyka)
- podejte aktivní (černé) uhlí (cca 10 až 15 tablet)
- **volejte ZZS na tel. 155 nebo 112**
- postiženému je nutné co nejdříve provést výplach žaludku
- pokud postižený upadá do bezvědomí, dochází k zástavě krevního oběhu, musíte zahájit resuscitaci do doby, než přijede ZZS!

Otrava léky - salicyláty

Nejznámějším lékem s obsahem salicylátu je **Aspirin**. Při perorálním užití dochází k přeměně na kyselinu salicylovou. Nadměrné množství požitých salicylátů je rovněž toxické, **ovlivňuje dýchání** a narušují acidobazickou rovnováhu v těle. V závažných případech toxicita může způsobovat křeče, kóma a případně i smrt.

Dospělí jedinci se mohou předávkovat salicyláty, když **kombinují více léků**, které tuto látku obsahují. Fakt, že jsou salicyláty velice rozšířenou látkou, kterou si lze opatřit bez předpisu ve

značném množství léků, může vzbuzovat dojem neškodlivosti, stejně jako je tomu u paracetamolu. Jedná se také o **poměrně častou intoxikaci**, přičemž toxická dávka je 300 mg/kg hmotnosti člověka. Těžká intoxikace nastává při požití více než 500 mg/kg.

Příznaky a první pomoc je shodná s výše uvedeným postupem v případě **otravy paracetamolem**. Dětem a mladistvým do 15 let se salicyláty nemají podávat vůbec, neboť u dětí hrozí akutní poškození mozku a jater.

Otrava léky a sebevražda

Závěrem je ještě potřeba doplnit, že nezřídka se u otrav léky jedná také o **úmyslné předávkování** za účelem ukončení života. Z celkového počtu sebevražd (více jak 1500/rok) představuje celých **20%** právě otrava léky. Ta je u žen druhou nejčastější metodou užitou při sebevraždě. S otravou léky se tedy můžeme setkat i v těchto případech. Při sebevražedných pokusech je předávkování léky často kombinováno s alkoholem. Pro správně poskytnutou **první pomoc** platí stejný postup jako při otravě léky viz. výše.